

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 10. De petentibus mutuuum ad vsuram, an redundet in eos ipsius
vsuræ malitia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

penitens, datus contritionis signis. Quod enim talis, ad animæ suæ subsidium sine alterius præiudicio facit, non est censendum lege canonica improbatum. Excipit etiam donationem inter viuos, factam actu distincto à testamento, nisi esset de media, aut maiori bonorum parte, quæ censeretur facta in fraudem.

Aduertit 2. ex eodem Sylu. in seq. quæst. 9. hanc pœnam non habere locum, quando est quidem mutuo datum ad vsuram, sed nihil receptum: habere vero locum etiam si dictus vsurarius quicquid exigitur ab eo in prædicto cap. Quamquam, voluerit prestare, sed non potuerit morte præuentus, prout idem in quæst. 12. atque alij quædam Couarr. referunt loco citato, annotant. Immo etiam si iussit testator, & hæredes post mortem ipsius idoneam cautionem dederint, vt in Syluester. otat quæst. 10. talis pœna locum adhuc habet; non tantum quoad testamentum, quod factum fuerit post vsuras acceptas: sed etiam quoad factum ante illas: si testator moritur manifestus vsurarius (ex eodem in quæst. 12.) non item si primo fuerit manifestus vsurarius, & deinde egerit penitentiam, modo supra dicto. Quantum cumque postea fiat vsurarius occultus, vt idem etiam habet in sequ. quæst. 13. Hæc omnia approbans Lud. Molina in mem. r. a. disput. 334 post medium, præmittit notari dignum: nempe validum esse testamentum illius vsurarij qui ante mortem non erat notorius, etiam si post mortem sufficienter probetur ipsum exercuisse vsuras, eaque de causa ipse damnetur, & hæredes ipsius præcipiantur restituere; sicque crimen fiat notorium. Ratio est: quia cum testamentum confirmetur morte testatoris, si hic nec ante mortem nec mortis tempore impedimentum habuit, ne testamentum ipsius validum esset, manet sane post mortem validum.

98. Octaua pœna habetur ex cap. 1. De vsuris in 6. vbi statuitur, vt nec collegium, nec vniuersitas, nec quæcumque singulares personæ, cuiuscumque status sint, vel conditionis; alienigenis & quibuscumque non oriundis ex eadem republica, qui publice exercent aut exercere volunt vsuras, permittant domos conducere, aut conductas habere vel alias habitare in suis terris, sed intra tres menses expellant eos; in posterum nunquam admittantur. Alioquin contrarium facientes Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ipso facto sint suspensæ: ceteri vero Ecclesiastici inferiores: sint excommunicati, & collegium, vel vniuersitas, ipso facto interdicitur. Si que animo indurato per mensem interdictum sustinuerint, ipsorum quoque terræ subiaceant eidem Ecclesiastico interdicto, quousque vsurarios eiiciant. De laicis autem præcipitur ibidem, vt ipsi ab Ordinarijs suis omnino cessante priuilegio, compellantur per censuram Ecclesiasticam. Vnde non sunt ipso facto excommunicati per eam constitutionem: sicut sunt illi de quibus sancitum est in Clement. De vsuris: vt communitates, eorum potestates, Iudices aut quicumque alij Officiales, qui conderint, scripserint vel dictauerint statuta quibus vsuræ permittantur, aut solui compellantur, vel repeti prohibeantur postquam fuerint soluta: sint eoislo excommunicati: similique pœnæ subiaceant, qui scienter iudicare præsumperint vt vsuræ soluantur, aut vt non restituantur quando repetuntur, postquam soluta sunt. Itemque vt nisi prædicta statuta intra tres menses ab eis deleantur, qui ea delere possunt, sint eo ipso excommunicati: atque vt ij qui vel ea, vel similem consuetudinem seruauerint, eandem pœnam incurrant.

99. Nona pœna est: vt vsurarius manifestus repetere non possit in foro exteriori vsuras quas alius ab ipso iniuste extorsit, nisi prius quas ipse et extorsit restituat, ex cap. Quia frustra, & ex cap. Michael. De vsuris. Quod tamen fallit in Clerico, vel procuratore repetente vsuras à se solutas nomine Ecclesie: auditur enim sic repetens, quantumuis & ipse sit vsurarius. Id quod notat ex Panor. Sylu. Vsuræ, 9. quæst. 4. versu Nona pœna.

Decima pœna est: vt quamuis vsurarius cedat omnibus bonis, eius tamen necessitati non subueniatur beneficio talis cessionis: quæ tantum instituta est in commodum illorum qui debita contraxerunt bona fide: de quorum numero vsurarius censi non potest. Hanc ibidem consequenter habet Sylu. cum Angelo Vsuræ 2. §. 16. ex glossa ad cap. Cum tu, De vsuris, verbo In facultatibus. Admonet vterius Syluester in

sine eiusdem quæstionis ex communi Doctorum sententia, vsurarium, quia restituere tenetur ad modum raptorum; debere restituere non modo acceptum, sed etiam fructus omnes ex eo perceptos, aut qui percipi poterunt à vero domino. Ceterum quando agitur in foro externo de vsura, quam aliquis commississe præsumitur, per censuram cogi debet exhibere libris suam rationem, vt res melius cognoscatur, ex Clement. v. De vsuris, §. Ceterum.

CAPVT X.

De petentibus mutuum ad vsuram, An redundet in eos ipsius vsuræ malitia.

S V M M A R I V M.

100. Diuersa sunt, alterum inducere in peccatum, & vti peccato alterius.
 101. Accipere mutuum sub vsura non est de se peccatum: est autem inducere alterum ad taliter dandum.
 102. Non tantum cum necessitate, sed etiam cum commoditate rationabiliter exposcit, peti potest absolute mutuum ab eo qui existimatur non daturus, nisi sub vsura.
 103. Sine necessitate, aut alia rationabili causa prædictam petitionem facere, peccatum est.
 104. Nolenti in extremam necessitatem aliter subuenire, suaderi potest vt subueniat, saltem mutuum dando sub vsuris.
 105. Duo modi quibus id intelligi potest, & secundum quem censi debet verum.
 106. Modus secundum quem negari debet esse verum.
 107. Vt petere, sic & soluere vsuras peccatum est, si rationabilis causa non excuset.

DE petentibus mutuum ad vsuram, vnica difficultas occurrit: An ipsi peccent sic petendo. Ad cuius explanationem prænotandum est aliud esse inducere aliquem ad peccatum & aliud vti peccato alterius. Nam inducere ad peccatum, est cooperari peccato, quod intrinsece malum est, nec licere potest, etiam si quis ad peccandum paratus sit: cum per id saltem ostendatur approbari, ac placere peccatum. Vti vero peccato alterius, est peccatum quod alius facere decreuit, ordinare ad aliquod bonum: quod quidem licitum est: cum vtens peccato alterius, non cooperetur peccato, sed præsupponat peccatum esse: sicut & vniuersi cuique rei vsus, præsupponit ipsam existere. Atque hoc ita constituto, difficultas proposita explicatur ad nostrum institutum accommodatæ, sequentibus propositionibus.

Prima est: Accipere mutuum sub vsuris non esse de se peccatum. Hanc Caiet. in verbo Vsuræ, cap. penult. probat; quia id non est aliud, quàm agere mutuum: id est, ad mutuum actiue concurrere, & pati vsuram, id est, passiuè ad vsuram concurrere, quorum neutrum de se malum est. Quamquam potest ex circumstantia illicitum reddi; vt si quis ea via ad alienum contrahat in præiudicium vxoris, filiorum, aut priorum creditorum; tunc enim delinqueret, etiam mortaliter, vt iuxta tradita per Sotum in 6. De iust. 1. art. 5. habet Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 263.

Secunda propositio est: Petere mutuum sub vsuris inducendo mutuantem, peccatum est mortale. Probatur; quia tenetur quilibet ex charitate peccatum à proximo remouere, Ergo contra charitatem grauitèr peccat, qui non tantum non remouet, sed proximum ipsum ad peccandum inducit: præsertim cum id sit peccato ipsius cooperari, in illudque consentire: atque adeo pariter peccare, iuxta D. Paulum ad Romanos cap. 1. in fine. Ita alijs citatis habet Nauar. in præced. num. 262. Idque latius notum est ex iis quæ latius de scandalo disputari solent. Vide dicta in præced. lib. 14. c. 4.

Tertia propositio: Is qui mediocriter pecunia indiget, quoad notabile lucrum faciendum ex sua iudustria, aut ad vitam negotiatione sustentandam, aut ad aliam necessitatem, vel penuriam quæ premitur, subleuandam; nec facile potest illam aliunde habere; etiam si nequeat mutuum sub vsuris petere modo àntedicto; potest tamen petere simpliciter, quantumuis intelligat, eum à quo petit, responsum, se non aliter daturum, quam sub vsuris. Probatur quia quod sic petitur bonum est, pura mutuum: sique inde sequatur

malum

malum, puta dari ad vsuram, id sequitur tantum ex malitia mutuantis, cui nulla ratione petens cooperatur, cum tantum utatur iure suo per medium de se licitum: bona intentione prouidens suae necessitati. Quae doctrina est D. Thomae 2. 2. qu. 78. art. 4. quam sequuntur Caiet. Sotus & Nauar. locis citatis, quae passim. Eam vero D. ipse Thom. confirmat exemplo eorum qui ad euadendam mortem (vt illi qui Ieremae 41. Ismaeli dixerunt, Noli occidere nos, quia thesauros habemus in agro) latronibus indicunt sua bona, quae illi non possunt capere sine peccato.

Quinimo ex Diuo Antonino secunda parte titulo primo c. nono, §. 14. quem Nauarrus citat in sequ. nu. 263. in casu de quo agimus, si videret vsurarium non aliter daturum mutuo nisi offerat illi vsuram, non esset peccatum petere hoc modo. Da mihi mutuo 100. & restitua mihi 110. Quod dictum quamuis videatur Nauarro parum securum, illud tamen non damnare non ausim: cum in eo quoque nihil aliud fieri videatur, quam ex causa rationabili offerre vsurario id quod scitur quidem futurum ei occasio peccati, sed ex sua tantum malitia. Neque enim petitur, quod nequeat ab ipso dari sine peccato, quia id non est dicere, Da mihi ad vsuram, sed tantum est ostendere animum paratum ad accipiendum sub vsuris, si aliter dare nolit. Quod si quis id securum non esse cum Nauar. putauerit, abstineat ab eo.

Ceterum putat Sylu. vsura 7. qu. fl. 1. non esse licitam, praedictam petitionem, nisi fiat pro opere licito, & necessario: itaut peccet petens pro negotiatione faciendi lucri tantum gratia, non autem petens ad necessariam sui, aut suorum sustentationem. Sed videtur teneri posse cum Caiet. 2. 2. qu. 78. art. 4. in principio, & Angelo vsura 2. §. 2. licitam esse non tantum quando quis petit propter suam vel alterius necessitatem, sed etiam quando propter utilitatem (notabilem intellige, itaut ei incumbere, rationi sit consentaneum prudentis arbitrio) sicut & ex Soto lib. 5. De iust. & iure qu. 1. art. 5. propter necessitatem, quae tantum sit conseruandi status decentiam, & ornatum. Namque talis quoque causa est rationabilis: propter quam in re de se licita, possum vt iure meo, etiam si inde alius per suam malitiam accipiat peccandi occasionem.

Quarta propositio: Is, qui absque vlla necessitate aut rationabili commoditate mutuum, etiam simpliciter, peteret ab eo quem scit exacturum vsuram, quantumcumque illum inueniat iam habitualiter paratum ad ita mutuandum, censendus est peccare. Probat: quia lege charitatis quisque tenetur sub mortali vitare peccatum mortale proximi, si sine graui suo incommodo, & molestia, id potest. Ergo ad fortiori tenetur non offerre nouam peccati occasionem. Vnde (quidquid locis cit. contradicere videantur Caiet. & Sotus) existimari tenendum esse cum Syluestro in cit. quae. 1. peccare mortaliter eum, qui ad opus vanum, & inutile vt ad otiose ludendum vel epulandum, ad vana spectacula, & nugae alias petit mutuo pecuniam ab eo, quem scit non nisi sub vsura daturum. Idem sentit Molina De iust. & iure, to. 1. tract. 2. disput. 335. versus Vtrum autem: excipies calum, in quo, ceteris eiusdem status concurrentibus ad aliquid eiusmodi exhibendum, indecorum esset talem non concurrere simul cum eis. Ratio vero quae pro Syluestro facit, est: quia talis non tantum vacat rei venialiter illicitae, sed etiam peccandi materiam proponit proximo, perinde atque puella quae sine necessitate exhibet se conspiciendam ei, quae licet occasionem peccandi inde arrepturum. Videri possunt tradita a nobis de scadalo in superius memorato cap. quarto.

Quinta propositio (quae secunda praecedentis explicati-
onem quandam continet) est: Eum qui non vult aliter extreme indigenti subuenire, licitum esse ad hoc saltem inducere, vt subueniat sub vsuris. Hec probatur: quia minus malum est, quod is vsuras recipiat, quam quod alterum occidat, vt censetur non subueniendo extreme indigenti, iuxta illud dist. 86. cap. Pasce fame morientem: quisquis enim pascendo hominem seruare poterat, si non paupilli, occidit illi. At cum quis dimoueri non potest ab executione maioris mali, licitum est suaderi ei vt exequatur potius minus malum. Ita post Innoc. & Panor. ad c. Super eo De vsuris, Angelus vsura 2. §. 2. Sylu. vsura 7. quae. 1. in fine & Caiet. 2. 2. quae. 78. art. 4. communiterque receptam sententiam esse notat Nauar. in

Enchir. cap. 17. num. 263. Et probat: quia id non est inducere proximum ad peccandum, sed volenti grauius peccare, consulere vt minus peccet, nempe potius peccatum vsurae committat quam homicidii, sicque ex duobus malis minus eligat. In eade sententia fuisse De Augullino, patet ex ipsius verbis quae referuntur 33. qu. 2. cap. Si quod. Facturus est quod non licet (puta vel uxorem occidere vel dimittere) iam faciat adulterium, vt non faciat homicidium, &c. Porro de tota hac re plenius Adrianus quodlibet 3. qu. 2. & post eum Sotus lib. 6. De iust. & iure, quae. 1. art. 5. & Petrus Aragonius ad cit. D. Thomae art. 4.

Vbi recte notat duobus modis posse intelligi, quod citati auctores dicunt in casu extreme necessitatis licitum esse inducere vsurarium ad mutuandum sub vsuris: vt sic impediatur a perpetrato maiori malo, quale est indirecte occidere laborantem extrema ipsa necessitate, nolendo ei subuenire. Prior modus est, vt nihil aliud sit quam auertere animum vsurarij ab illo maiori malo, exponendo ei quemadmodum suae cupiditati habendi satisfacere possit, & simul maius illud malum homicidii vitare. Quod quidem est commissuro maius malum, offerre materiam minoris mali, vt omittat perpetrare maius. Posterior modus est, vt inducere vsurarium ad dandum sub vsuris, cum non vult aliter extreme indigenti subuenire, non sit tantummodo illum auertere a maiori malo, proponendo ei minus: sed etiam ei vere consulere id ipsum minus malum, si non simpliciter, saltem comparare, nempe si nolit aliter indigenti subuenire, immo velit mortem indirecte illi inferre, nisi ei dentur vsurae, has accipiat, nec se illo alio grauiori crimine contamine. Quoad priorem autem modum posse propositioni allatae locum esse, hinc patet: quia in ea re tantum certuntur vitatio maioris mali, & propositio minoris: quarum illam esse licitam de se patet. Idemque de hac (licitam in qua eam esse) probatur ex eo, quod non sit inductio ad peccandum, sed potius ad culpam ex aliqua parte minuendam: atque ea fiat iusta de causa, bonaque intentione, neque detur per eam scandalum, sed accipiat ab vsurario: cui liberum est, immo tenetur ab vtroque tali malo proposito abstinere. Istaque ratione memorati Auctores congruenter cap. Offerebat, 32. quae. 7. a peccato excusant illos qui Ieremae 41. Ismaeli dixerunt se habere thesauros in agro: itemque Loth Gen 19. cum indicant Sodomitibus se habere duas filias virgines quas ad ipsos educeret, & Elias 3. Reg. 18. cum Sacerdotibus Baal. proposuit vt sacrificium facerent idolo Baal. Veruntamen cauendum est magnopere, ne tale quid fiat cum cuiusquam aeterni detrimento salutis, vt recte docet loco cit. Adrianus: qui propterea monet Loth debuisse persuasum habere filias suas tantae virtutis esse, vt in peccati turpitudinem non essent consensurae: nec aliter, quam per vim absolutam oppressae, manerent mente incorruptae: quod fieri posse constat per tradita in memorata causa 32. qu. 5. per totam.

Quoad posteriorem modum vero, ita nimirum vt propositionis sensus sit, licitum esse suadere vsurario vt subueniat extreme indigenti, sique nolit aliter, saltem id fiat dando mutuo ad vsuram, negandum est tali doctrinae locum esse: quia, quod ad peccatum atinet, nihil interest inter consilium, & executionem, si vno eodemque modo se habeant ad obiectum illius. Quare sicut is peccat qui facit minus malum, etiam si faciat ad vitandum maius, cum nunquam sint facienda mala, ne quidem vt inde eueniant bona iuxta Apostolum ad Rom. 3. vers. 8. peccat similiter is, qui consulit minus malum, etiam si id faciat ad vitandum maius: cum sic ipse quoque in malum consentiat illudque approbat. Nec est, quod dicatur id esse tantum consulere alicui, vt potius minus malum, quam maius faciat: quia recte sequitur. Hic consulit potius hoc malum, Ergo consulit hoc malum.

His ad extremum addendum est, quod Gregor. a Valen. 2. 2. disput. 5. quae. 21. pun. 4. vers. Iam. de 2. capite, tangit: id esse iudicium de petitione mutui sub vsuris, & de solutione vsurarum, vt sicut peccatis qui absque rationabili causa sub vsuris petit mutuum ab vsurario, ita etiam peccet is, qui sine rationabili causa soluit vsuras, cum similiter cooperetur peccato vsurarij, quod is accipiendo aliquid supra sortem, perinde committit ac id ipsum exigendo.